

по-прости хора почватъ да превеждатъ, да съчиняватъ и да печататъ книги, като се напреварятъ. И сами цариградскитѣ българи родолюбци хвала имъ! голѣми и малки, се заловили сериозно за работа. Сравнително, тѣ не били много учени, но пакъ извършили много нѣщо. Тѣ работѣли безвъзмездно и извънъ своитѣ многобройни и разнообразни занятия които нѣмали нищо общо и съ най-малката наука, отдѣляли часове отъ времето за почивка и сънъ. Та и де другаде, ако не въ Цариградъ, българскитѣ дейци могли—пъкъ и трѣбвало! — да заработятъ по-енергично за народна просвѣта? Тамъ имало всѣчки благоприятни условия. Въ Цариградъ — по-близу до централната властъ и все по-запазени отъ буйствата на турскитѣ зли чиновници въ областитѣ — и отъ разбойници, и отъ интригитѣ на грѣцкитѣ владци, пъкъ и по-близу и до представители на европейскитѣ велики държави и главно на Русия—българитѣ по-спокойно и по-смело работѣли.

Въ Цариградъ имало: Българско читалище, Българско благотворително братство „Просвѣщение“, Българско печатарско дружество „Промышление“ и др. Имало и дружества чисто търговски, ако и съ малкъ капиталъ.

Целта на Българското читалище била: да използватъ поинтелигентнитѣ българи свободното си време за да усвоятъ полезни знания и да се развие у тѣхъ навикъ за прочитъ. Държели се разни научни сказки, разисквали се разни въпроси. Българско читалище издавало цѣли петъ години навредъ своето списание „Читалище“. При него била и Македонската дружина, съставена по-сетне, и която много помагала на черкови и училища въ Македония.

Българското благотѣтелно братство „Просвѣщение“ имало за целъ да просвѣщава децата на бедни български еснафи отъ разнитѣ кѣтове на Българско, предимно на Македония, — и прѣснати изъ разнитѣ квартали на обширния Цариградъ и на тѣзи въ околнитѣ български села—и да помага на беднитѣ български училища. То било съставено повече отъ младежи.

Българското печатарско дружество „Промышление“ изпървенъ било съставено отъ ученлюбивѣ печатарски работници, но после се засилило, негови членове станали и други поинтелигентни и по-учени българи, па се сдобило и съ печатница и съ книжарница, която станала сборно мѣсто на младитѣ интелигентни българи. То напечатало нѣкои доста добри книги.

Презъ 1876 г. въ Цариградъ има и женско дружество, което събира помощи за пострададитѣ въ възстанията българи.